

Kőhalmi László: A korrupció

GÁSPÁR Miklós¹

A korrupciót már-már közhelynek számít manapság megemlíteni, holott rendkívül összetett és nagy hatású társadalmi jelenségről van szó. A témában sorra születnek jobb és kevésbé jó elemzések, cikkek, tanulmányok. Különösen nehéz dolga van a szerzőnek, ha a korrupció egészét, nem csak egy-egy szeletét, részletét kívánja górcső alá venni. Kőhalmi László műve² az előbbi kategóriába tartozik, aktuális hazai és nemzetközi források elemzésén keresztül összefoglalja mind a korrupcióra vonatkozó jogi hátteret, mind annak modern társadalmi megközelítéseit.

A szerző a mű első részében a korrupció jelenségét jogi szempontú vizsgálat alá helyezi, ezen belül is a hangsúlyt a büntetőjogi vonatkozásokra fekteti. A monográfia jogtörténeti szempontból kezdi meg a korrupció kérdéskörének megközelítését. A Csemege-kódexben foglaltak korrupció szempontjából történő elemzése végigvezeti az olvasót a korrupciós bűncselekmények tényállási elemein, így például a „közhivatalnok” korabeli fogalmán, továbbá a korrupciós törvényi tényállások elemein. Jogesetek bemutatásán keresztül szót ejt az ítélezési gyakorlatról is. A jogtörténeti utazás itt nem áll meg, a ’30-as, ’40-es évek jogfejlődésének, a fogalmak kiterjesztésének bemutatását követően a következő állomás az 1945 utáni jogfejlődés részletes ismertetése. Kiemeli a „közhivatalnok” fogalmának fejlődését, valamint a „hivatalos személy” fogalmának megjelenését, továbbá a hivatali kötelesség mint tényállási elem meghatározását.

A szerző már a dolgozat első részében egy kiváló példán³ keresztül a progresszív, előrettekintő, a társadalmi viszonyokhoz rugalmasan közelítő jogalkalmazás mellett tesz hitet.

Kőhalmi László tanácskésztési a Pécset Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának, Kriminológiai és Bűntudományi Intézetének jogi Tanszékén. Európa jogi tanácskésztés, a korrupcióellenes jogi szabályozás területén tanácskésztés, tagja az Európai Korrupcióellenes Akadémia Pécseti Területi Bizottságának. Családjával együtt a Magyar Korrupcióellenes Akadémia Pécseti Területi Bizottságának elnöke. Tanácskésztési témák: Szociálisjogi, Büntetőjogi, Törvényes, Nemzetközi jogi témák. Doktori feladatai a korrupció ellenes jogi szabályozás területén. Tanácskésztési témák: Korrupcióellenes jogi szabályozás területén. Tanácskésztési témák: Korrupcióellenes jogi szabályozás területén.

László Kőhalmi az Inhaber der Lehrstühle für Kriminologie und Strafrecht an der Justus-Liebig-Universität Gießen. Er ist Professor für Strafrecht und Kriminologie. Zudem ist er Mitglied im Prüfungsausschuss für die zweite juristische Staatsprüfung im Rechtsanwaltsberuf der Universität Gießen. Er ist Mitglied im Ausschuss der Richterinnen und Richter der Bundesrechtsanwaltschaft. Seine Doktorarbeit bezieht sich auf das Thema „Strafrechtliche Schutz der Umwelt. Neben seiner wissenschaftlichen Tätigkeit praktiziert er auch als Anwalt. Als Experte nahm er bei der Ausarbeitung des ungarischen Korruptionsgesetzes teil.

Kőhalmi László
A KORRUPCIÓN

1 GÁSPÁR Miklós dr. r. alezredes, tanár, NKE, Rendészettudományi Kar, Kriminológiai Intézet, Bűnüldözési Tanszék Miklós GÁSPÁR dr. pol. lt. col., National University of Public Service, Law Enforcement Faculty, Institute of Criminalistics Criminal Intelligence Department
orcid.org/0000-0002-2215-0769, Gaspar.Miklos@uni-nke.hu

2 Kőhalmi (2015)

3 „Nem arra kellene költeni az adófizetők pénzét, hogy az államhátrón szolgáltatást teljesítő finác ellen büntetőeljárást folytatunk drága adóforintokon, mert a vámvizsgálat alá vont személytől kapott 1 db cigi rágot.” Uo. 8–9.

A kialakult pozitív képet csak részben árnyalják időnként a különböző korok szabályozásai közötti ugrások, amelyek néhány helyen nehezen követhetővé teszik az okfejtést. Az 1961. évi V. törvény részletes büntetőjogi elemzésében a szerző kitér az 1971. évi 28. tvr.-rel bekövetkezett változtatásokra, a korrupciós tárgyú bűncselekmények szabályozását illetően. Az 1978. évi IV. törvény rendelkezésein áthaladva eljut a hatályos, 2012. évi C. törvény tényállásainak ismertetéséig, a jogtudomány neves művelői által állított tükörben bemutatva annak előnyeit és hiányosságait.

Itt egy, a szerző által tett fontos következtetésre hívnám fel a figyelmet: a szerző a GRECO országjelentése kapcsán⁴ megjegyzi, hogy a vizsgálatot végző szakértők nem értették meg azt a nagyon is pragmatikus szempontot, hogy a nemzetközi szabályozási standardokat országspecifikusan kell alkalmazni. Így fordulhatott elő, hogy a GRECO ajánlásának megfelelően Magyarország úgy módosította a korrupciós bűncselekmények esetén a „tevékeny megbánás”-t, tehát az elkövetett bűncselekmény teljes feltárása esetén az automatikus mentességet a büntetés alól, hogy azt korlátlanul enyhíthetővé változtatta át. A korrupciós bűncselekmények felderítéséért felelős hazai szervezetek, nyomozó hatóságok (pl. RSZVSZ,⁵ ügyészség) addigi tevékenységében az adu ez az automatikus mentesülés volt. Ha a vesztegetés elkövetője feltáró jellegű beismerő vallomást tett, és ez alapján a teljes vesztegetés felderíthetővé és bizonyíthatóvá vált, akkor a törvény számára büntetlenséget garantált.⁶ A büntetés korlátlan enyhíthetőségével,⁷ tehát egy szubjektív bizonytalansági tényező (a bíró) bekerülésével ezen szervezetek tárgyalási alapja az elkövetővel szemben – így a felderítések hatékonysága – meggyengült, hiszen a hatóságok és más büntetőerő szervezetek a bűncselekmény tudomásukra jutása esetén nem tudnak garantált büntetlenséget ígérni a korrupciós cselekményt feltáró elkövetőnek.

A monográfia második része a korrupciót mint társadalmi jelenséget járja körül. Elsőként a fogalomalkotás problematikáját mutatja be magyar és nemzetközi tudományos forrásokon keresztül. Az ezt követő fejezet a korrupciós aktusok természetrajzát írja le a lélektani háttérre vonatkozó magyarázattal. Kiemelést érdemel az egyéni racionalizációs stratégiák bemutatása, amelynek megismerése fontos a korrupciós (bűn) cselekmények lélektani hátterének megértéséhez.

A szerző kiterjedt hazai és külföldi forrásmunkák elemzésével vizsgálja a jog és az etika hatékonyságát a korrupció elleni küzdelemben. A korrupcióra adott válaszok között megjelennek a modern elméletek, így az integritáselmélet vázolása is. E helyen a szerző megoldási javaslatot kínál a magánszektorban jelentkező korrupció leküzdésére az ún. „integritásszigetek” létrehozásával. Az önvédelmi korrupció koncepciójának leírása során merül fel a téma egy érdekes, elgondolkodtató megközelítése: a korrupció pozitív szerepének elemzése. Több forrás feldolgozása alapján a hasznos korrupció mint fogalom a túlzottan bürokratikus berendezkedéssel, szabályozással szemben alkalmazható eszközként körvonalazódik.

4 Kóhalmi (2015) 19.

5 Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálat.

6 Az 1978. évi IV. törvény 255/A §-át beiktatta a 2001. évi CXXI. törvény, hatályos: 2002. 04. 01. – 2011. 12. 31.

7 A 255/A § módosítása hatályos: 2012. 01. 01. – 2013. 06. 30.

A monográfia bemutatja nemcsak a korrupcióellenes, de a korrupciót elfogadó elméleteket is. Ilyen módon láthatjuk a korrupció természetrajzát a vesztegető gazdasági társaság és a megvesztegetett közhivatalnok szemszögéből is. A fejezet kitér a közhivatalnoki érdekhelyzet elemzésére, amely nemcsak a magánszektorban megjelenő, de a hivatali korrupció felderítése, bizonyítása szempontjából is hasznos lehet. Vitathatatlan érdeme továbbá, hogy olyan általános megállapításokat tesz a közhivatalnoki lét szubsztanciáit illetően, amelyek a közszolgálatban dolgozók korrupcióval kapcsolatos érzékenyítése, képzése, továbbképzése, valamint a vezetői ismeretek oktatása során hasznosulhatnak.

A megoldási javaslatokat illetően a mű végigvezet számos hazai és nemzetközi, jelenleg elérhető, korrupció elleni megoldáson, főként a korrupciómegelőzést mint rendezőelvet szem előtt tartva. Azonban szó esik a korrupció felderítéséről is, különösen a vállalati szektorban előforduló korrupciós cselekmények felfedésével kapcsolatban fogalmazódnak meg konkrét ajánlások. A monográfia befejező részében a szerző a saját kutatásának (amelyet a magyar joghallgatók korrupcióval kapcsolatos gondolkodásával kapcsolatban végzett) eredményeiről számol be.

A műnek az értékei, előremutató jellege mellett néhány hiányosságát is meg kell említeni: ilyen például a közigazgatásban jelentkező korrupcióra való utalásnak, az ezzel kapcsolatos hazai és nemzetközi szakirodalom feldolgozásának a hiánya. Noha a szerző deklaráltan a magánszektorban megjelenő korrupciót vizsgálja, a két terület összefonódása okán célszerű lenne annak a közigazgatásban megjelenő korrupcióval történő összevetése, a közigazgatási korrupció – részletekbe nem menő – vázolása. Legalább említés szintjén hiányoltam például az önkormányzati, rendészeti, honvédségi korrupció bemutatását, lehetséges kapcsolódási pontjait az üzleti szférához.